

להראות עזבה

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תרפג
ערש"ק פרשת אחרי

"חוקותי תשמרו" - איזה חוקים?

יושבי אוהל ובעלי עסק בכללות הנפש

דין פקו"נ בכה"ת ובשבת

ספר הזכרונות והוראה בחיים

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת אחרי, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תרפד), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט במדור "חידושי פוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויזכר לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנוכח לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוכח לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה
ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב רפאל לבנוני, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

תוכן הענינים

מקרא אני דורש.....ה

בין "טהרת מי חטאת" ל"פרה אדומה"

בין "יצר הרע מקנטר עליהם" ל"משיב עליהם למה לנו לשומרן" / ה"חוקה" שבעשיית פרה אדומה וההגיון ב"טהרת מי חטאת" / ביאור לשונות רש"י על החוקים השונים שבמצוות התורה

(נצי"ב לקושי שיחות ח"ה עמ' 124 ואילך)

פנינים עיונים וביאורים קצרים.....ח

מחוסר בגדים ביום כיפור? / ג' מיני בגדים או ב' מינים?

יינה של תורה.....י

יושביו אוה"ב ובע"י עסק

סוד הנשיקה שבה מתנים הצדיקים / הסיבות לכלות הנפש מן הגוף / עיקר מעלת לימוד התורה – בגוף גשמי / השי"ת נותן ליהודי את הכח לעמוד בניסיון / ציווי "ואל יבוא בכל עת אל הקודש" – לאלו הזקוקים לכפרה

(נצי"ב לקושי שיחות חכ"ז עמ' 116 ואילך)

פנינים דרוש ואגדה.....יד

"מש"ל לחו"ה" – חול"ת אהבה / "חמש עשרה בהמות" – מאי קמ"ל?

חידושי סוגיות.....טו

דין פקו"נ בכה"ת ובשבת

יפלפל במה שנכפלה הילפותא דפקו"נ דוחה איסור גבי שבת אף שכבר נאמר לכל דיני התורה / ידקדק בלשונות הרמב"ם בזה ועפ"ז יסיק הגדר המיוחד שרמזו גבי שבת

(נצי"ב לקושי שיחות חכ"ז עמ' 133 ואילך)

תורת חיים.....יט

ספר הזכרונות וההוראה בחיים

ספר הזכרונות יצא לאור ע"י כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ נ"ע ובו זכרונות על ראשית התייסדות דרך החסידות ע"י הבעש"ט הק', ועד ראשית חייו של רבי ברוך – אביו של רבינו הזקן נ"ע / מכתבי חתנו כ"ק אדמו"ר זי"ע אודות ספר זה וההוראות שבו

דרכי החסידות.....כא

מה אמר הכפרי על ר' שלום ר' הל"מ?

לקראת שבת

כא

אמר על כך ר' הלל: "שלש שנות חסידות שר' שלום למד אצלי לא פעלו עליו כמו שפעלו עליו דבריו של האיש הכפרי".

בשמעי סיפור זה מפי ר' נחמן, סיפרתי זאת לאחר מכן לאבי, והוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק ביקש שר' נחמן עצמו יחזור בפניו על הסיפור.

ר' נחמן הי' כידוע בעל התפעלות, אף על פי כן נאלץ לחזור על הסיפור אות באות לפני הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק, שהעיר אחרי זה: "ולאחר מכן יש לסלק את הכללך עצמו, וזאת על ידי עבודה".

(תרגום מספר השיחות ה'תש"ב עמ' 58 - ספר השיחות המתורגם תש"ב עמ' פא)

כהן המשמש בקודש

החסיד רבי הלל לא רצה שתלמידו, הכהן שבמנין הפרטי שלו, החסיד ר' שלום – קראו לו ר' שלום ר' הלל'ס – שהי' משתתף בנסיעותיו, ישמש אותו.

אך, בידעו תשוקתם הגדולה של תלמידיו לשמשו, הי' לרבי הלל צער ממה שהוא מונע מתלמידו ר' שלום לשמשו. הסביר לו ר' הלל, שבכלל קשה לו מאד למנוע יהודי מלעשות דבר שיש לו עונג בו, אלא שאין הוא יכול לפעול בעצמו שכהן המיועד לשרת בקודש ואשר נצטוו לברך את בני ישראל – ישמש אותו.

(תרגום מספר השיחות ה'תש"ד עמ' 4-53 - ספר השיחות המתורגם תש"ד עמ' 1)

הבעל שם טוב נולד בגופו, בנפשו וברוחו

...ויאמר הרה"ח ר' שלום ר' הלל'ס:

ר' הלל סיפר פעם ששמע מכ"ק הרב הקדוש רבי מרדכי מטשרנוביל שאביו [כוונתו על הוד כ"ק הרה"ק ר' נחום זצוקללה"ה] אמר שהבעל שם טוב נולד בגופו, בנפשו וברוחו בח"י אלול. בגופו – כשנולד בגוף, בנפשו – ביום ח"י אלול התגלה אליו מורו ורבו הקדוש, וברוחו – כשנתגלה. ושלשה דברים אלה היו בח"י אלול.

אני – אמר החסיד ר' הלל – הייתי קובע את היום ח"י אלול ליום משתה ושמחה, אלא שקביעות יום טוב צריכה להיעשות על ידי רבי, והסיבה שלא קבעוהו ליום טוב, לדעתי, היא משום ש"כתר" אינה נמנית בין הספירות.

(תרגום מליקושי דבורים ח"א עמ' 64 - לקושי דיבורים המתורגם ח"א עמ' 7-46)

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בענייני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

מה אמר הכפרי על ר' שלום ר' הלל'ס?

"מה קורה עם יהודי זה!? אתמול התפלל מעריב במשך כל הלילה עד אור הבוקר, והיום - הוא מתפלל כל היום. אצלי הדבר אחרת, אני יכול לומר מיד שמע ישראל ואילו הוא מאריך כל כך. הרי זה פשוט לגמרי, יש לו כנראה ראש סתום"

"יש לו כנראה ראש סתום"...

ר' נחמן מאריאשין - משרת - הי' "יושב" אצל הרה"ח ר' הלל [מפאריטש], והוא הי' גם הכהן שלו בבית. כשר' הלל הי' יוצא לדרך הי' לוקח אתו בתור כהן את תלמידו ר' שלום הומינר (הנקרא ר' שלום ר' הלל'ס נכי הי' תלמיד מובהק שלו). פעם לקח אתו גם את ר' נחמן. לעת ערב באו לאכסניא במאלאראסיא.

ר' שלום עמד להתפלל ערבית והאריך בתפילתו עד שהחל לנצנץ אור היום. כיצד, איפוא, יכולים ללכת לישון אז, ור' שלום החל מיד להכין את עצמו לתפלה בערך שעה או יותר ועמד להתפלל שחרית, וכך התפלל כל היום וכשהגיע לקריאת שמע, שמע ישראל הוי' אלקינו וגו' כבר הי' זמן תפלת מנחה.

בעל האכסניא, כפרי, בא להתפלל מנחה, והנה הוא רואה שר' שלום עדיין באמצע תפילת שחרית, נענה ואמר:

"מה קורה עם יהודי זה!? אתמול התפלל מעריב במשך כל הלילה עד אור הבוקר, והיום - הוא מתפלל כל היום. אצלי הדבר אחרת, אני יכול לומר מיד שמע ישראל ואילו הוא מאריך כל כך. הרי זה פשוט לגמרי, יש לו כנראה ראש סתום."

ר' שלום כבר סיים אז את התפלה והאזין לדברי האיש הכפרי.

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

בין "טהרת מי חטאת" ל"פרה אדומה"

בין "יצר הרע מקנטר עליהם" ל"משיב עליהם למה לנו לשומרך" / ה"חוקה" שבעשיית פרה אדומה וההגיון ב"טהרת מי חטאת" / ביאור לשונות רש"י על החוקים השונים שבמצוות התורה

"את משפטי תעשו, ואת חוקותי תשמרו ללכת בהם, אני ה' אלקיכם" (פרשתנו יח, ד). ומפרש רש"י, ש"משפטים" אלו הדברים המובנים בסברא, ואילו "חוקים" הם הדברים שאינם מובנים:

"דברים שהן גזירת המלך, שיצר הרע משיב עליהם למה לנו לשומרך, ואומות העולם משיבין עליהם, כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז וטהרת מי חטאת. לכך נאמר 'אני ה' - גזרתי עליכם, אי אתם רשאים ליפטר'."

ומקור דברי רש"י הוא במדרש 'תורת כהנים' על אתר (וכן בגמרא - יומא סז, ב); אלא שהדוגמא השלישית שהביא רש"י - "טהרת מי חטאת" - אינה מובאת שם (וכן העיר המהרש"א יומא שם).

ובאמת שכבר מצינו בדברי רש"י שהביא שלוש דוגמאות אלו לענין ה"חוקים", בפירושו לפרשת בשלח (טו, כו), ששם נאמר "ושמרת כל חוקיו" - ורש"י מפרש:

"דברים שאינן אלא גזירת מלך בלא שום טעם, ויצר הרע מקנטר עליהם: מה איסור באלו, למה נאסרו; כגון לבישת כלאים, ואכילת חזיר, ופרה אדומה וכיוצא בהם."

[ולמעשה, שבספר בראשית פירש רש"י לגבי אברהם שנאמר בו (כו, ה) "וישמור משמרת, מצותי חוקותי ותורותי" - "דברים שיצר הרע ואומות העולם משיבין עליהם, כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז", ולא הזכיר את ענין "פרה אדומה" ו"טהרת מי חטאת".

והטעם פשוט, שהרי אצל אברהם בוודאי לא הי' שייך (כפשוטו) מצוה זו].

אך יש לדקדק בלשון רש"י, שבפ' בשלח כתב (פעמיים – טו, כה-כו) **"פרה אדומה"**, ואילו בפרשתנו שינה וכתב **"טהרת מי חטאת"**:

לכאורה, הלשון **"פרה אדומה"** היא כוללת יותר, שכן נכלל בלשון זו גם מעשה הפרה גופא – ששורפים אותה במקום מיוחד כו', וגם מה שעושים באפר הפרה לאחר מכן – שמערבים אותו במים ומזים ממים אלו על הטמא והוא נטהר;

ולמה איפוא בפרשתנו שינה רש"י וכתב (לא **"פרה אדומה"**, אלא) **"טהרת מי חטאת"**, **שנתמעט** בזה עצם מעשה שריפת הפרה וכל הפרטים שבדבר, וכאילו כל ה"חוקה" היא דוקא בה"מי חטאת" המאוחרים יותר.

ב. ויש לומר בזה, ובהקדים:

בפירושו לפרשת בשלח מפרש רש"י לגבי ה"חוקים", שבגלל ש"אין בהם טעם" הרי ה"יצר הרע מקנטר עליהם – מה איסור באלו, למה נאסרו".

והנה "קנטור" ענינו דברים המביאים לידי רוגז וצער (ראה רש"י ישעי' מט, כו: "המקנתרים אותך בגידופיהם"), ומוכן הדבר שבמצוות שהם "חוקים" יכולה להיות **"הרגזה" כפליית** מצד היצר הרע, כיון שאין האדם מבין ומרגיש בהם "טעם";

אך בפרשתנו מפרש רש"י יותר ומפרט את טענת היצר:

"דברים שהן גזירת המלך, שיצר הרע משיב עליהם למה לנו לשומרן . . לכך נאמר 'אני ה' – גזרתי עליכם, אי אתם רשאים ליפטר'."

והיינו, שאין כוונת היצר רק להכניס "רוגז" ו"צער" בלב היהודי בעת קיום ה"חוקים", אלא שהוא רוצה לשכנע אותו "להיפטר" מהם **בפועל ממש**: "למה לנו לשומרן?!" – ולכן צריך היהודי לאזהרה מיוחדת: **"גזרתי עליכם, אי אתם רשאים ליפטר"!**

ומעתה יש לומר, שלכן דייק רש"י בפרשתנו וכתב **"טהרת מי חטאת"**, כי דוקא בפרט זה יכולה להתעורר **טענת "פטור"** של היצר הרע, בעוד על **כפליית** המצוה של **"פרה אדומה"** לא יכולה להיות טענה כזו (אלא רק "קנטור" כללי – כדברי רש"י בפ' בשלח הנ"ל), כדלקמן.

ג. ביאור הענין:

מובן בפשטות ששכל האדם הוא שלא בערך לגבי השכל האלוקי. ולכן, כאשר מדובר על מצוה שאין לאדם השגה כלל בטעמה, הרי היצר הרע אינו יכול לשכנע אותו להיפטר ממנה משום כך – כי איפכא מסתברא: למה בכלל יהי' שכל האדם מסוגל להבין את מצוות ה'?

ולכן על כללות המצוה של **"פרה אדומה"**, היינו: **עשיית הפרה**, אין מקום ליצר

ורק אחר כך באות ההוראות: קום עשה, שב ואל תעשה – בתור מסקנה וכמעט מובנת מאלי' מסיפורי החיים המסופרים קודם.

מטרת הזכרונות – להראות לנו דוגמא חי'

על דרך זה היא המשמעות העיקרית של זכרונות אלו:

כמטרה העיקרית אין הכוונה – עד כמה שזה לא יהי' חשוב – לספר את תולדות חייו של פלוני ופלוגי, כדי שידעו את תולדות הדורות או האישים ההם.

עיקר המטרה היא להראות לנו דוגמא חי' כיצד יהודי – רב, למדן, סוחר, בעל מלאכה, קבצן – כל אחד מהם יהודי גדול בתחומו, עברו את חייהם,

וזה יראה לנו את הדרך הנכונה בזמננו, וגם יקל עלינו להתגבר על הקשיים הקשורים בהליכה בדרך כזו.

(תרגום מאגרות קודש ח"ב עמ' רפה-ו - אגרות קודש המתורגמות ח"א עמ' 53)

לימוד כפול מ'הנסתרים' שבספר הזכרונות

שמחתי לקרוא במכתבו, אודות הרושם החזק והטוב, שעשה התיאור – בזכרונות – של בנימין וואלף [ספר הזכרונות, פ"ב ואילך. המו"ל] ושאר [הצדיקים] הנסתרים על יהודי בית הכנסת שלכם.

הי' עליו לשים דגש במיוחד, על שתי מסקנות שכל אחד מאתנו ומהם, צריך ללמוד מסיפורים אלו:

א) **בנוגע לזולת**: עם כל יהודי שנפגשים, יש לזכור תמיד, שגם אם הוא נראה פשוט ביותר, ויתכן אף גרוע מכך: אינו ירא־שמים וכדומה – אי אפשר להיות בטוח מה הוא באמת ובפנימיות. שכן נסתרים תמיד היו בעם ישראל, וגם היום ישנם, והרבה הרבה יותר מלמ"ד וא"ו, במילא צריך ללמד עליו זכות, להיות זהיר בכבודו, להשתדל לעשות לו טובה בכל מה שאפשר וכו'.

ב) **בנוגע לעצמו**: כל אחד מאתנו יש בו כוחות נסתרים, שאם רק־תעקש ויתעסק בזה, יעזור לו השם יתברך להגיע לרמות הגבוהות ביותר, משום שכאשר יהודי מתקשר, ע"י תורה ומצוות, עם הקב"ה שהוא בלי שום הגבלה, יש לאותו יהודי היכולת לעבור ולפרוץ את כל המגבלות, ולכן אומרים חז"ל: חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב.

(תרגום מאגרות קודש ח"ג עמ' קה-פ - אגרות קודש המתורגמות ח"א עמ' 75)

לערער ולטען ליהודי שהוא יכול "להיפטר" ממנה – כי עשיית הפרה הוא ענין שאין לו מקום בשכל כלל:

אין להשוותה לשאר הקרבנות, שהרי לא מקריבים ממנה מאומה על גבי המזבח, ועשיית הפרה, על כל פרטי, מוכרחת להיות דוקא "חויץ לשלש מחנות" (רש"י חוקת יט, ג) [וראה גם ספר החינוך מצוה שצז: "התימא הגדול בה מהיותה נעשית מחוץ למחנה שלא כדרך שאר הקרבנות"]; שלא כדרך שאר הקרבנות

וגם אין לדמותה לשעיר המשתלח שבפרשתנו, שנשלח "אל ארץ גזירה" וענינו הוא שנושא עליו את כל עוונות ישראל (פרשתנו טז, כב), כי שעיר המשתלח תחילתו בתוך בית המקדש, ואילו הפרה נעשית כל כולה בחוץ (ועוד יש הבדלים ביניהם, ואכ"מ).

ונמצא שכללות עשיית הפרה היא ענין מיוחדש לגמרי, שאין לו הסברה בשכל – ולכן באמת נחשבת "פרה אדומה" כ"חוקה" מיוחדת, יותר משאר החוקים שבתורה (ראה רש"י ר"פ חוקת ובמפרשים שם), בגלל החידוש והשינוי שבה כו' – ובמילא אין להיצר מקום לטעון שאפשר "ליפטר" ממנה, ורק יכול להכניס ההוררים כו' (ראה רש"י חוקת שם ועוד חזון למועד בעז"ה).

ד. על מה כן יכול היצר לשכנע "להיפטר" ח"ו? – על "טהרת מי חטאת" (שבאה לאחר עשיית הפרה):

טהרה בכלל היא ענין שאפשר להבינו בשכל: כשם שמים יש בכוחם להסיר לכלוך גשמי, על דרך זה יש מים מיוחדים – כמו מי מקוה – שבכוחם להסיר טומאה, לכלוך רוחני.

[הרמב"ם (סוף הלכות מקואות) כתב שכללות ענין הטומאה והטהרה הוא "מכלל החוקים"; אך מדברי רש"י כאן רואים שלשיטתו – בדרך "פשוטו של מקרא" – דוקא "טהרת מי חטאת" היא "חוקה", ולא טהרה בכלל].

אמנם ב"טהרת מי חטאת" יש פלא גדול שאינו מובן: בטבילה במקוה צריך הטמא לטבול את כל גופו במים, ואילו במי חטאת מזים על הטמא כמה טיפות בלבד והוא כבר נעשה טהור!

ובמצוה כזו, שיש לה מקום בשכל אלא שיש קושיא וסתירה בהפרטים שבה – שבכללות מובן הדבר שמים בכוחם לטהר, אך לא מובן כיצד כמה טיפות בלבד מטהרות את האדם כולו (ועד"ז יש "סתירה" בהדוגמאות האחרות שמביא רש"י כאן, שעטנו וחזיר – ראה מהרש"א יומא שם. שיחת ש"פ אחרי תשכ"ז) – יכול היצר לטעון לאדם ש"א יקיים מצוה זו, מתוך הסבר שה"סתירה" שבה מוכיחה על כך שיש בה "פגם", ולכן צריך לחזק את האדם בעצם קיום המצוה, שלא יפטור עצמו ממנה – "אני ה" גזרתי עליכם, אי אתם רשאים ליפטר". ודו"ק.

תורת חיים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

ספר הזכרונות וההוראה בחיים

'ספר הזכרונות' יצא לאור ע"י כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ נ"ע ובו זכרונות על ראשית התייסדות דרך החסידות ע"י הבעש"ט הק', ועד ראשית חייו של רבי ברוך – אביו של רבינו הזקן נ"ע
- להלן מכתבי חתנו כ"ק אדמו"ר זי"ע אודות ספר זה וההוראות שבו -

בראשית - סיפור והצגת דוגמא חי' כיצד לחיות

משמח אותי לשלוח לו עותק של ספר הזכרונות מאת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א. אם רצונו לקבל עותקים נוספים נשמח לשלוח לו.

כמה מילים על המשמעות של זכרונות אלו:

בתורה, כל פרט הוא הרי בעל חשיבות גדולה, ואפילו הסדר בתורה מלמד אותנו הרבה.

תורה היא מלשון הוראה, היינו שהתורה אינה ספר מעשיות, אלא ספר שמלמד. סדר התורה הוא שתחילה בא ספר בראשית, ורק אחר כך שמות, ויקרא וכו'. היסוד לכך הוא לא רק מפני שכך הי' המהלך הכרונולוגי של האירועים המסופרים – סיבה מספקת ל"ספר מעשיות", לא לספר שהוא מורה-דרך בחיים.

אלא גם, ואולי העיקר, משום שכך צריכה להיות הדרך של לימוד סדר החיים ליחיד, לכלל, לעם שלם.

תחילתו של לימוד כזה אינו הבהרת מצוות עשה ומצוות לא תעשה, אלא סיפור והצגת דוגמא חי' של יחידים, או דורות שלמים, הורים, קרובים או סתם אנשים שחיו את סדר החיים המיוחל, שהם כמו "סללו את הדרך", הראו במוחש כיצד יש לחיות את החיים, ואיך אפשר להתגבר על קשיים שמתרחשים, ואשר רק זו היא הדרך הנכונה בחיים.

מחוסר בגדים ביום כיפור?

בתורת כד קודש ילבש

מגיד שאינו משמש לפנים בשמונה בגדים שהוא משמש בהם בחוץ שיש בהם זהב, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור, אלא בארבעה ככהן הדיוט (פז, ד. רש"י)

לכאורה צ"ע, מדוע מוסיף רש"י "ככהן הדיוט", הרי זה שכהן הדיוט לובש "ארבעה" הוא מקרא מפורש ב' תצוה, וגם, לאיזה נפק"מ מביא רש"י כאן שכהן הדיוט משמש בארבעה?

ויש לבאר בזה:

לשיטת רש"י כאן, טעם לבישת ארבעה בגדים ביום הכיפורים אינו משום מַעֲלָת בגדים אלו או משום מעלת עבודת פנים, אלא משום "שאיין קטיגור נעשה סניגור", דאין ללבוש בגדי זהב בפנים.

ולכאורה יוקשה, הרי ב' תצוה למדנו על גודל הזהירות בלבישת הבגדים, עד ש"המשמש מחוסר בגדים במיתה" (לשון רש"י תצוה כח, מג), וא"כ איך יתכן דרך משום "אין קטיגור נעשה סניגור" יצטרך הכה"ג לעבוד עבודות פנים בד' בגדים בלבד – "מחוסר בגדים"?

ועל זה מתרץ רש"י שאין כאן גדר "מחוסר בגדים", כי אין זה שהעבודה נעשית בארבעה בגדים מתוך שמונת בגדי כהן גדול, אלא הכהן גדול משמש בפנים כמו כהן הדיוט, שמלכתחילה אין בגדיו אלא ארבעה. ושפיר אין כאן גדר "מחוסר בגדים".

(עי' לקוטי שיחות חכ"ב עמ' 89 ואילך)

ג' מיני בגדים או ב' מינים?

בתורת כד קודש ילבש

מגיד שאינו משמש לפנים בשמונה בגדים שהוא משמש בהם בחוץ שיש בהם זהב, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור, אלא בארבעה ככהן הדיוט (פז, ד. רש"י)

בדברי רש"י אלו מצינו שני דברים בהם נחלק על הרמב"ם:

א. הרמב"ם כותב "בגדי כהונה שלשה מינים,

בגדי כהן הדיוט ובגדי זהב ובגדי לבן" (רפ"ח מהל' כלי המקדש), והיינו, שבגדי לבן אינם נחשבים כמין אחד עם בגדי כהן הדיוט, אלא מינים שונים הם. אמנם בדברי רש"י הנ"ל רואים שהכה"ג "משמש כו' בארבעה ככהן הדיוט", והיינו שבגדי לבן ובגדי כהן הדיוט הם גדר אחד.

ב. הרמב"ם כותב "עבודות המיוחדות ליום זה בבגדי לבן" (רפ"ב מהל' עבודת יוהכ"פ), והיינו, שבגדי לבן קשורים עם "עבודות המיוחדות ליום זה", ובאים מצד מעלת יום הכיפורים. אמנם, מדברי רש"י "שאינו משמש לפנים בשמונה בגדים שהוא משמש בהם בחוץ" משמע שמקשר את החיוב של בגדי לבן במקום העבודה, עבודות פנים או עבודת חוץ.

ויש לומר ששני הפרטים תלויים זה בזה:

לדעת רש"י, טעם לבישת בגדי לבן הוא משום "שאינו משמש לפנים בשמונה בגדים כו' שיש בהם זהב, לפי שאין קטיגור נעשה סניגור", והיינו, שאין כאן דין מיוחד ללבוש ארבעה בגדים, אלא איסור לשמש בבגדי זהב. וזהו הטעם שלשיטתו בגדי לבן גדר אחד הם עם בגדי כהן הדיוט, כי אין כאן דין מיוחד ללבוש בגדים שונים, אלא איסור לשמש בבגדי זהב, שמוזה יוצא שנשארים על הכהן גדול ארבעה בגדים בלבד שאין בהם זהב. ועפ"ז יוצא שאין דין לבישת הבגדים קשור לַמַעֲלָת היום אלא עם מקום העבודה שמחמתו נשׁלָלים בגדי זהב.

אמנם, לדעת הרמב"ם שבגדי לבן הם מין מיוחד בפני עצמו, הרי חיוב לבישתם הוא דין בעבודת היום, דכשם שבגדי כהונה בכלל קשורים לעבודת הכהנים, כן גם הדין המיוחד של בגדי לבן הוא פרט בעבודה המיוחדת של היום.

(עי' לקוטי שיחות חכ"ב עמ' 89 ואילך)

לקראת שבת

יז

הסבה הוא קיום הכל" (ועל כן "דוחין הכל מפני הצלת נפשות וכל הזריז לחלל שבת ה"ז משובח"), אלא עוד זאת – ומטעם דברי החינוך עצמם – לפי שכל המצוות סיבתן "הוא האדם" ומהות כולן בתוכנן היא אות בין הקב"ה לעם ישראל, שהקב"ה בחר בהם; אלא שבמיוחד ובמפורש, בתור תוכן מיוחד דמצוה זו – הדבר ישנו בשבת דוקא. ולפיכך גם הלימוד "וחי בהם" הוא לימוד מיוחד בנוגע לשבת – פקו"נ דוחה את השבת.

ועפ"ז מובן גם מש"כ הרמב"ם גבי שבת "ואסור להתמהמה כו' שנא' כו' וחי

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

יושבי אוהל ובעלי עסק

סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים / הסיבות לכלות הנפש מן הגוף / עיקר מעלת לימוד התורה – בגוף גשמי / השי"ת נותן ליהודי את הכח לעמוד בניסיון / ציווי "ואל יבוא בכל עת אל הקודש" – לאלו הזקוקים לכפרה

"תורה" היא מלשון הוראה (ראה רד"ק לתהילים יט, ח. ועוד) – מכל עניין שבתורה יש ללמוד הוראה בעבודת הבורא ית"ש. אמנם, בנוגע לסיפור מיתת שני בני אהרן מצינו דבר נפלא, שהתורה עצמה דורשת ומבארת את אשר יש ללמוד מ"מות שני בני אהרן", ובשניים:

א. בפרשת שמיני (י, ט), תיכף לאחר סיפור מיתת נדב ואביהוא, מצווה התורה "יין ושכר אל תשת . . . בכואכם אל אוהל מועד ולא תמותו" – נדב ואביהוא מתו משום שנכנסו שתויי יין למקדש, והתורה מזהירה את אהרן ובניו שלא יעשו זאת גם הם וימותו (ראה פרש"י שם ב. וראה ביאורו בלקוטי שיחות ח"י"ב עמ' 49 ואילך).

ב. בריש פרשתנו מצווה התורה "ואל יבא בכל עת אל הקדש . . . ולא ימות". גם ציווי זה נאמר בהמשך ל"מות שני בני אהרן", שנכנסו למשכן בלא ציווי (ראה פרש"י עה"פ. לקוטי שיחות ח"י"ב עמ' 117).

והנה, כאשר מתבוננים במקום בו נכתבו שתי ההוראות הללו, מוצאים שהציווי "יין ושכר אל תשת" נכתב מיד לאחר מיתת נדב ואביהוא, ואילו הציווי "ואל יבוא בכל עת" נכתב שתיים וחצי פרשיות לאחר מכן, כהקדמה לציווי על עבודת יום הכיפורים.

ויש לבאר את עניינן של שתי הוראות אלו בעבודת ה', וההפרש ביניהן. וגם מדוע ההוראה השנית מופיעה דווקא כהקדמה לעבודת יום הכיפורים.

סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים

בכדי להבין זאת יש להקדים תחילה ולבאר את מהות חטא בני אהרן, שמחמתו באו

באיזה אופן נעשית שמירה זו, ודו"ק].

והענין בזה, כי גבי שבת נא' "את שבתותי תשמרו כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם", ופרש"י "אות גדולה היא בינינו שבחתי בכם בהנחילי לכם את יום מנוחתי למנוחה". וכיון שתוכן מצות שביתת השבת הוא "אות היא ביני וביניכם – שבחתי בכם", הרי בשעה שא' מישראל נתון במצב של סכנת נפשות נמצא חסר בעצם ענינה של השבת גופא, וא"כ כאשר נעשה חילול שבת לצורך פקו"נ אין זאת רק שמתקיימת מצוה של פקו"נ אלא העושה זאת מקיים בכך (ענין עיקרי ב) שמירת שבת – קיום ה"אות היא ביני וביניכם". ר"ל, ה"אות" מתקיימת לא רק ע"י הנפעל – בכך שהציל המחלל נפש מישראל (אשר על ידה מתקיימת מציאות האות דשבת), אלא יתירה מזו – עצם מעשה החילול מראה ומביע את האות "ביני וביניכם", דכאשר אדם מציל נפש מישראל הנתונה בסכנה בשבת הנה ע"י חילול השבת להצלתה הוא מקיים ומחזק את ה"אות . . . ביני וביניכם" – בחירת הקב"ה בעם ישראל; היינו דהשבת היא המורה שיש לבצע פעולה זו (של חילול שבת) לצורך השבת, לשם ה"אות היא" (עם נפש מישראל – "וביניכם").

והענין זה ילפי' מהלימוד ד"אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ולא שימות בהם", דמיירי במצוות בכלל – כי באמת הענין הנ"ל קיים בכל המצוות. ולא רק משום מש"כ החינוך מצוה לב גבי שבת "לפי שסבת עשיית המצוה הוא האדם וקיום

היא לצורך השבת גופא – "כדי שישמור שבתות הרבה" (ובל' רש"י שם "כדי לעשות שבתות אחרות יזהרו בשבת זו בקיום שמירת שבתות הרבה", ועיי"ע במאירי לעיל ע"א, ובתוס' יוה"כ כאן ד"ה ר"ש בן מנסיא, ואכ"מ), משא"כ מצד הלימוד "וחי בהם" אין הדבר לצורך קיום המצוות של הלה, אלא לשם הצלת נפש מישראל – הנה עוד זאת, דיש חילוק בגדר החילול, כי מצד גדר "חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה" הרי ה"מעשה" הנעשה בשבת זו הוא פעולה של חילול שבת, אלא שהוא חילול כזה שמחוייב בו האדם מצד מצות שבת בכלל, "שבתות הרבה"; משא"כ מצד גדר "וחי בהם ולא שימות בהם", הנה (א) הנדון הוא קיום המצוות בכלל, שאופן קיומם צ"ל "וחי בהם", (ב) הלימוד הוא (לא בנוגע למעשה החילול העומד מנגד למצוות כביכול, כי אם) בנוגע לקיום המצוות הללו גופיהו, היינו שזהו פרט בקיום המצוות, ובנדון דידן – שבחילול זה יש קיום המצוה דשמירת השבת. היינו, שאין זאת רק על דרך השלילה וההיתר, שחילול שבת במקום סכנת נפשות לא חשיב חילול שבת, אלא אף בתור ענין חיובי – שעשי' זו קרוי' שמירת שבת, דעצם מעשה החילול לצורך פקו"נ – ענינו הוא שמירת שבת.

והענין י"ל דאינו שייך להשקו"ט אי פקו"נ בשבת הוא בגדר דחוי' או הותרה (כידוע השקו"ט בשי' הרמב"ם בזה), כי סו"ס גם אי נימא דדחוי' שפיר י"ל הגדר הנ"ל דהעשי' הוי ענין של שמירת שבת, ואין החילוק בין דחוי' להותרה אלא

ציוויים אלו.

נדב ואביהוא צדיקים וקדושים היו. וגם לאחר מותם אמר משה שעליהם נאמר "בקרובי אקדש" (שמיני י, ג ופרש"י). ומובן, שאצל "קרובי" של הקב"ה לא שייך לומר שחטאו חטא במובנו הפשוט.

חטאם של בני אהרן הי', כפי שכתב האור החיים (ריש פרשתנו), "שנתקרב לפני אור העליין בחיבת הקודש, ובוה מתו, והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים". והיינו שהתקרב כל כך להשי"ת עד שכלתה נפשם מהם.

והכתוב מפליא את מעלתם, שנתקרב אל השי"ת אף שהרגישו שימותו: "הפלאת חיבת הצדיקים, שהגם שהיו מרגישים במיתתם, לא נמנעו מקרוב לדביקות, נעימות, עריבות, ידידות, חביבות, חשיקות, מתיקות – עד כלות נפשם מהם".

ואף שהייתה זו עבודה רוחנית נעלית ונשגבה מאוד, מכל מקום נחשב הדבר לחטא. אמנם יהודי צריך להשתוקק שעבודתו תהי' באופן של "התפשטות הגשמיות" – להיות נעלה ומרומם מענייני גשמיות ותאוות העולם, אך יחד עם זאת, עליו לדעת שכאשר הוא מגיע למצב של "כלות הנפש" – שהנשמה חפצה להיפרד מן הגוף, עליו לשוב לעולם הגשמי, ולעבוד את ה' באמצעות הגוף גם כן – וכפי שאמרו חז"ל "על כרחך אתה חי" (אבות ספ"ד. וראה תניא ספ"ג).

תכלית בריאת העולם היא שתהי' הנשמה מלוכשת בגוף גשמי, ותעבוד את השי"ת מתוך העניינים הגשמיים, בלימוד התורה וקיום המצוות וניצול ענייני העולם לשם שמים ולעבודתו ית'. ועל כך אמרו חז"ל ש"נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים" (תנחומא נשא טז. תניא פל"ו). ואילו כאשר מגיע האדם ל"כלות הנפש", הרי אינו מגשים את תכלית בריאת העולם.

הסיבות לכלות הנפש מן הגוף

שתי סיבות עלולות להביא את האדם לידי התנתקות מן הגשמיות:

א. כאשר מרגיש את הפלאות ורוממות וטוב השי"ת. וכפי שמתאר האור החיים את התעלותם של בני אהרן, שנתקרב ל"דביקות, נעימות, עריבות, ידידות, חביבות, חשיקות, מתיקות". וממילא הרי הוא מנסה ומשתדל להשיג עוד ועוד דביקות בהשי"ת, עד שמגיע לכלות הנפש ממש והיפרדותה מן הגוף.

ב. השתוקקות להיפרד מן הגשמיות יכולה לבוא מן הקצה ההפכי לגמרי: הוא חש את נחיתות ושפלות העולם החומרי, וממילא הרי הוא בורח בכל כוחו מהתעסקות בדברים גשמיים. הוא חושש שעסק הגשמיות ישפילנו וירחקנו מהשי"ת, ולכן הוא מתפשט מעניינים גשמיים, ועד לכלות הנפש ממש.

(והמשיך עוד נגד האפיקורוסים שלפי משפטיהם המעוותים יש כאן חילול שבת כו'), מה שלא הוסיף בהל' יסוה"ת שם. וי"ל כי בכל המצוות הרי רק דין פרטי ומיוחד בפ"ע דהסכנה דוחה האיסור, היינו דאין הפי' שבכה"ג לא חלו חיובי כל המצוות אלא החיובים ישנם ורק שמ"מ פקו"נ דוחה אותם; משא"כ בשבת כבר כ' הרמב"ם שם "שבת לגבי חולה שיש בו סכנה הרי הוא כחול לכל הדברים שהוא צריך להן", היינו דלא הוי' בגדר דחי', שפקו"נ גובר נגד איסור שבת שחל כאן, אלא גדר הדבר הוא דין ב"משפט התורה" (דשבת) גופא שלא נאמר בכה"ג, היינו דמחמת פקו"נ אין חל איסור השבת (בדברים שצריך החולה) ונעשית כחול נועי' במ"מ להלן הי"א דלפי דברי הרמב"ם הללו בחולה מסוכן לא אמרי' "וכל שאפשר לשנות משנין" כמו שאמרו גבי חולה סתם, אלא הכא "לכל צרכיו מחללין ואע"פ שאין במניעת דבר שעושין לו סכנה". ובסגנון אחר: בשאר המצוות הוי בגדר דחוי', ובשבת הוא בגדר הותרה, דמלכתחילה לא נאמר כאן האיסור (עיי' ר"ן גאון שבת קלג. גדר זה בכמה דברים).

ועדיין צלה"ב הטעם דאף שהוא לכא' יסוד השייך למהותם של "משפטי התורה" בכלל, כלשון הרמב"ם הנ"ל, היינו דקאי במצוות בכלל (וכנ"ל דפשטות הכתוב "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" הוא בכל המצוות), מ"מ לא נקט הדבר בהל' יסוה"ת גבי כל המצוות, היינו דגדר זה מודגש בעיקר בשבת.

ויובן בהקדים דגבי שבת לא הביא

והנה המפרשים נקטו (עיי' מ"מ והגהמ"י) דמקור הדין דאסור להתמהמה הוא מהא דאמרו (ראה ירוש' יומא פ"ח ה"ה. וראה יומא פד:): "הזריז הרי זה משובח והשואל הרי זה שופך דמים". ולפ"ז יל"ע במה ששינה הרמב"ם ונקטו בל' של איסור ולא כלשון הש"ס. וי"ל שבוה רמז לגדר הדין דפקו"נ דוחה את השבת, כי ל' הש"ס הנ"ל מדגיש רק חשיבות הדבר שמצד פקו"נ ושפיכות דמים כו', משא"כ בל' הרמב"ם הדגיש הא דהוי גם דין גמור בדיני שבת, שמצד הל' שבת "אסור להתמהמה בחילול שבת לחולה". וע"ז הביא הלימוד ד"וחי בהם", דמשם למדנו גדר זה המיוחד, דהוי דין בשבת גופא, כמשי"ת.

ויובן בהקדים, דהנה נוסף ללימוד (לכל דיני התורה) ממש"נ "וחי בהם" (לימוד שאין עליו פירכא), כנ"ל – מצינו עוד לימודים להלן בסוגיין, וא' מהם הלימוד ממש"נ "ושמרו בני ישראל את השבת", דילפי' שם פה: "אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה", ומהנפק"מ בין לימוד זה להלימוד ד"וחי בהם" נמלכד מה שלימוד זה הוא דין פרטי בנוגע לשבת, משא"כ הלימוד "וחי בהם" הנוגע לכל המצוות כנ"ל, וכן שמצד הלימוד ד"ושמרו" נמצא שהסיבה

נמצינו למדים, ששתי תנועות מביאות את האדם לידי התפשטות הגשמיות וכלות הנפש: הרגש עילוי והפלאות מתיקות האלוקות, וגם הרגש שפלות וגסות העולם החומרי.

עיקר מעלת לימוד התורה – בגוף גשמי

כאשר באים להזהיר את האדם מפני כלות הנפש, יש לידע אל נכון מאיזו סיבה עלול הוא להגיע לידי ההתפשטות מן הגשמיות, ובאופן כללי, הרי הדבר מתחלק בין "יושבי אהל" לבין "בעלי עסק":

יושבי אהל, הרי הם יושבים כל היום באהלה של תורה, הם לא מתעסקים כל כך עם העולם, וממילא אין מצוי אצלם התנועה של בריחה מן הגשמיות מחמת פחד ההשתקעות בחומריות העולם.

את יושב האהל יש להזהיר בעיקר מן הקצה הראשון: מכיוון שהתורה היא חכמתו של הקב"ה שנעלית מן העולם, עלול הוא לחשוב שאי אפשר להבינה לאמיתתה אלא אם כן מתעלים למדריגות רוחניות נשגבות, ואשר על כן הרי הוא חושק בהתעלות רוחנית והתפשטות הגשמיות, עד לכלות הנפש ממש – בכדי להשיג את התורה לאמיתתה כראוי.

ועל כך מזהירה התורה שאין להגיע לידי כלות הנפש, משום שאדרבא, הבנת התורה לאמיתתה היא בעולם הזה הגשמי דווקא, כאשר הנשמה מלוכשת בגוף גשמי.

התורה הקדושה "לא בשמים היא" אלא ניתנה לרשות בני ישראל למטה דווקא (ב"מ נט, ב), וכפי שמסופר (שם פו, א) אודות דין ודברים שהי' בבית דין של מעלה, אודות ספק אם "קדמה בהרת לשער לבן", ו"הקב"ה אומר טהור, וכולהו מתיבתא דרקיעא אמרי טמא". ואמרו שההוכחה תהי' מרבה בר נחמני דווקא. כי התורה שייכת לבני ישראל שבעולם הגשמי דייקא.

וממילא, יושב אהל לא ירוויח בידיעת התורה על ידי כלות נפשו, כי עיקר לימוד התורה הוא בנשמה המלוכשת בגוף.

השי"ת נותן ליהודי את הכח לעמוד בניסיון

ולעומת זאת, את בעלי עסק יש להזהיר מן הקצה השני:

בעל עסק מתעסק בענייני העולם, והוא ירא שהתעסקות זו תגרור אותו לעניינים בלתי רצויים. הוא אינו בטוח שיוכל לעמוד בניסיונות הנקרים בדרכו. ועל כן יש והבעל עסק מחליט להתנתק לגמרי מכל העניינים הגשמיים, לעזוב את עסקיו ולהתמסר לרוחניות בלבד, ועד לכלות הנפש.

ועל כך מצווה התורה שאין להתנתק מן הגוף והגשמיות, אלא להמשיך ולעסוק

חידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

דין פקו"נ בכה"ת ובשבת

יפלפל במה שנכפלה הילפותא דפקו"נ דוחה איסור גבי שבת אף שכבר נאמר לכל דיני התורה / ידקדק בלשונות הרמב"ם בזה ועפ"ז יסיק הגדר המיוחד שרמזו גבי שבת

ביחוד אלא בכל "חוקתי גו' משפטי".

והנה הרמב"ם אף הוא הביא לימוד זה הן לענין כל התורה, ברפ"ה מהל' יסוה"ת "כשיעמוד עכו"ם ויאנוס את ישראל לעבור אחת מכל מצות האמורות בתורה או יהרגנו יעבור ואל יהרג שנא' במצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, וחי בהם ולא שימות בהם, ואם מת ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו" [נוממשיך דלאו דוקא באונס כהאי גונא, אלא אף סכנת חולין]; ושוב חזר וכפלו גבי שבת ביחוד, בהל' שבת פ"ב ה"ג "ואסור להתמהמה בחילול שבת לחולה שיש בו סכנה שנאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ולא שימות בהם".

ובפשטות נראה החילוק בין דברי הרמב"ם, בהקדים דבהל' שבת הוסיף שם ה"ב והוא מצד נקודה כללית בתורה, "הא למדת שאין משפטי התורה נקמה בעולם אלא רחמים וחסד ושלוש בעולם"

ביומא דף פה שקיל וטרי הש"ס מנין ילפי' שפקו"נ דוחה שבת, ומסיק להלימוד שאין עליו פירכא הוא ממקרא דפרשתנו "ושמרתם את חוקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" – "וחי בהם ולא שימות בהם". ולכאור' צ"ע הא כבר קיי"ל בכל דיני התורה ד"אין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש חוץ מעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכת דמים" (יומא לעיל פב. כתובות יט.), ומהי הילפותא המיוחדת בזה לענין שבת נועיי' גבורות ארי, תוס' יוה"כ ושיח יצחק בסוגיין]. ובאמת דכבר אמרו בסנהד' עד. דבכל עבירות (מלבד ג' החמורות) "יעבור ואל יהרג", ופרש"י שם (ובכ"מ) דהיא גופא ילפי' מפסוק דידן, "וחי בהם ולא שימות בהם" (וכן מוכח מסוגיא דסנהד' גופא במאמר ר"י גבי ע"ז בצנעא ואכ"מ. ועיי' ע"ז כז: נד.). ומזה שהביאו הש"ס בדרך חידוש הכא גבי שבת נראה דאינו הלימוד הרגיל לשאר דיני התורה, ודרוש ביאור, ומה גם דהלא כתוב זה לא מיירי כלל בשבת

בענייני הגשמיות לשם שמים ולעבודתו ית', באופן שיעשה את העולם הגשמי לדירה לו ית'.

ומה שירא שמא יפול בענייני גשמיות וחומריות, הרי על כך כבר הודיע הקב"ה שכאשר הוא תובע משהו מיהודי, אזי "איני מבקש . . אלא לפי כחן" (במדבר רבה פ"ב, ג), ואם כן בוודאי ניתן לו הכח לעמוד איתן בניסיונות.

ציווי "ואל יבוא בכל עת אל הקודש" – לאלו הזקוקים לכפרה

ומעתה יובן אל נכון עניין שני הציוויים "יין ושכר אל תשת", ו"אל יבוא בכל עת אל הקודש", שהם נועדו לשני סוגי בני אדם – יושבי אהל ובעלי עסק.

הציווי של "יין ושכר אל תשת", רומז על האזהרה ליושבי אהל שלא יפרשו מן הגוף והגשמיות לגמרי:

ציווי זה נאמר לכהנים בני אהרן. עניין הכהנים הוא מה ש"הובדלו מדרכי העולם", והמה מתעסקים בעבודת ה' בלבד, ועניין זה ברוחניות שייך אצל "כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו . . להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו . . ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים . . הרי זה נתקדש קודש קודשים" (רמב"ם סוף ספר זרעים). ונמצא שיושבי אהל הם בדוגמת ומעין עניין הכהנים.

ואל יושבי אהל הציווי הוא: "יין ושכר אל תשת". יין רומז על בחינת סודות התורה, וכמאמר "נכנס יין יצא סוד" (עירובין סה, א). שתיית יין הוא עניין התענוג בהשגת סודות התורה. ועל כך מזהירים שלימוד רזי תורה לא יהי' בדרך של "שכרות" – ביטול הדעת ומציאות האדם, וכלות נפשו ממנו.

לעומת זאת, ציווי "ואל יבוא בכל עת" נאמר בנוגע לכפרת יום הכיפורים, שעיקרה הוא בשביל בני ישראל הנמצאים בדרגה נחותה וזקוקים לכפרה.

והם מזהירים שלא יבואו בכל עת אל הקודש, היינו שלא יפרשו ויסתלקו מענייני העולם מפחד שמא ישקעו בהם, ויעסקו רק בענייני קדושה ועד לכלות הנפש – "בכל עת אל הקודש". אלא צריכים הם להמשיך לקדש ולזכך את גשמיות העולם, ולעשותו דירה לו ית'.

פנינים

דרוש ואגדה

"משל לחולה" – חולת אהבה

"חמש עשרה בהמות" – מאי קמ"ל?

לפני ה' תטהרו

(טז, ז)

בפרק ראשון מהלכות עבודת יוהכ"פ מונה הרמב"ם את כל הקרבנות שמקריבים ביוהכ"פ, ומסכם את הסך הכל "נמצאו כל הבהמות הקרבים ביום זה חמש עשרה".

ולכאורה צריך ביאור, מהו הדיוק בלשונו "כל הבהמות", הרי מבואר ומפורט שם ברמב"ם שכל ט"ו הקרבנות היו "בהמות", והול"ל "כל הקרבנות"?

ויש לבאר ע"ד הרמז, שבזה מרמז הרמב"ם שיום הכיפורים פועל חיבור של תכלית העילוי עם הדרגת הכי תחתונה:

על הכפרה והטהרה של יום הכיפורים נאמר "לפני ה' תטהרו", והיינו, שטהרת יום הכיפורים מקורה מטהרת ה' והפנימיות של שם הוי"ה, שהם שתי האותיות הראשונות, יו"ד וה"א (ראה תקו"ז ת"י כה, ב. ת"ע קכט, א. אגה"ת ספ"ד, ועוד), והיינו מספר "חמש עשרה". וזהו שמספר קרבנות יוהכ"פ הם במספר זה לרמז על מקור הכפרה.

אמנם, טהרה זו, מכיון שמקורה גבוה ביותר, הרי מעלה ומטה שווים לפניו, ולכן טהרה זו נמשכת ומגיעה לכל מקום, בלי הבדל. ועל דרך מה שנאמר "אדם ובהמה תושיע ה'" (תהלים לו, ז), שמכיון שהישועה מקורה מ"ה", שלפניו הכל שווים, לכן הישועה מגיעה ל"אדם ובהמה" בשווה (ראה לקו"ת בהר מב, ד. מד, סע"א ואילך, ועוד).

וזהו מה שנרמז כאן ש"כל הבהמות הקרבים ביום זה חמש עשרה" (ועד"ז ל' הרמב"ם שם ה"ב "חמש עשרה בהמות"), שביום הכיפורים הנה מ"חמש עשרה" – אותיות יו"ד וה"א, שהם ההתחלה והפנימיות של שם הוי"ה, נמשכת הטהרה והכפרה לכל מקום, עד ל"בהמות" – למקום הכי נמוך.

(ע"פ לקוטי שיחות חכ"ט עמ' 338 ואילך)

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן

משל לחולה שנכנס אצלו רופא אמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב. בא אחר ואמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב שלא תמות כדרך שמת פלוני, זה וזה יוחר מן הראשון. לכך נאמר אחרי מות שני בני אהרן (טז, א. רש"י)

במשל זה משול אהרן לחולה שהי' חומר רב, והשתוקק וכסף לאכול צונן ולשכב בטחב, ומזהירים את החולה שלא יעשה כן, שלא ימות כדרך אלו שמילאו תשוקתם ומתו.

ויש לבאר בפנימיות הענינים, שלא לחינם נקטו חז"ל משלם גבי חולה:

אהרן ובניו אוהבים היו את השי"ת אהבה רבה ויתירה עד שבאו למעמד ומצב של "חולת אהבה אני", שליבם נמשך אל הכורא באהבה עזה שאין לה רוויי' עד שבאו לידי חולי. אך הרוויית נפשם הצמאה ורפיית חולי האהבה, הוא רק כאשר מגיעים לכלות הנפש, ובזה לא יכלו נדב ואביהוא לעצור בעצמם ונכנסו אל הקודש ומתו. וזהו מה שבא הכתוב להזהיר כאן, שלא ינהג אהרן כמותם, "שלא תמות כדרך שמת פלוני".

ויומק הדבר על פי המבואר בטעמי המצוות להאריז"ל (פר' וירא), ש"חולה" הוא בגימטריא מ"ט, לפי שמשיג השגות עליונות ורוחניות ב"מ"ט שערי בינה, אך עדיין חסרה לו תכלית ההשגה וההתאחדות בכל חמישים שערי בינה. ומשום כך הוא בגימטריא חולה, לפי שמשתוקק ותאב להשיג ולהגיע גם לשער הנו"ן, וכל זמן שאינו משיגו הרי התשוקה הבלתי מושגת היא עניין של חולי.

(ע"פ ספר השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 428 ואילך; לקוטי שיחות ח"ז עמ' 120 ואילך)